

Ingeborg Bachmann
Böhmen liegt am Meer

Merk at mange av verbene og sammensetninger med *es* er forkortet på en måte som er typisk for muntlig tale i Østerrike.

Böhmen: provins i det østerrikske-ungarske keiserriket fram til 1918, i dag den vestlige delen av den tsjekkiske republikk, sentrert rundt Praha (fra tsjekkisk *praha*, “terskel”). Har ingen havkyster i virkeligheten, men i Shakespeares *The Winter's Tale* ligger Böhmen (på engelsk *Bohemia*) ved middelhavet, mens Karel Capek *Salamanderkriget* slutter med at havet stiger tils den rører ved Tsjekkoslovakias kyster. Etymologisk koblet med ordet *Boheme*, bohem (kunstnertype med utsvevende levestil), oppr. en som lever som en sigøyrer; sigøyrere ble tidl. assosiert med Böhmen.

am Meer: ved havet (*am* = *an* + *der*)

DIKTTEKSTEN ER IKKE TATT MED AV COPYRIGHTGRUNNER

- 1 *grün*: frasen *die grüne Grenz* viser til en grense mellom to land som ikke er strengt bevoktet.
noch: fremdeles; da (forsterker fremtidig hensikt)
Haus: kan kobles til begrepet *Haus Österreich*, brukt ellers på en lignende måte av Bachmann for å betegne de grensende landene som en gang sammen utgjorde Habsburg-riket Østerrike-Ungarn.
- 2 *Brücken*: broer
geh = *gehe*: går
Grund: jordflaten, marken; havsgrunn; årsak. Viktig filosofisk term hos f.eks. Heidegger og Wittgenstein.
geh ich auf gutem Grund: sml. uttrykket *etwas auf den Grund gehen*, søke årsaken til noe.
- 3 *Liebesmüh*: kjærlighetsmøde
verloren: tapt
Liebesmüh...verloren: sml. tittelen på Shakespeares *Love's Labour's Lost*
verlier: taper
- 4 *ich's* = *ich es*
so gut wie ich: like god som meg, utvekselbar med meg
der. som
- 5 *Grenzt...an*: fra verbet *angrenzen*, grense til
laß; lar
ich's = *ich es*
grenzen: grense (verb), brukes vanligvis med *an* (se over)
- 6 *Böhmen*: se tittelen
noch: fremdeles, igjen
am Meer: se tittelen
glaub = *glaube*: tror
glaub...den Meeren: tror på (det) havene (mener)

- 7 *wieder*: igjen (ikke “videre”!)
ans = *an* + *das*
noch: fremdeles, igjen
glaub = *glaube*: tror
glaub...ans Meer: tror på (at) havet (finnes)
hoffe: håper
- 8 *ich's* = *ich es*
ist's = *ist es*
ein jeder: en slik; eller “en enhver”
der: som
- 9 *gehn* = *gehen*: gå
zugrunde gehn: gå til grunne; men sml. *zum Grund*, til bunnen; *auf Grund laufen*, gå på grunn (om skip); uttrykket *etwas auf den Grund gehen*, se vers 2; og *zugrunde* i betydningen “som basis”.
- 10 *zugrund* (konstruert ord): til bunn; sml. *zugrunde gehn* i vers 9
das heißt: det vil si, det betyr
find = *finde*
Böhmen: se tittelen
- 11 *zugrund*: se vers 10
gerichtet: brakt i en bestemt retning; dømt til straff
wach = *wache*: våkne
ruhig: rolig
- 12 *von Grund auf*: fra bunnen og oppover; fullstendig (sml. uttrykket *von Grund auf geändert*, radikalt forandret)
weiß: vet
jetzt: nå
unverloren (uvanlig, men brukt av Luther og Goethe): utapt, ufortapt. Paul Celan bruker ordet da han snakker om det (tross alt) ufortapte språket i en tale fra 1958 – Bachmann siterer andre steder ofte fra Celan, også fra nettopp denne talen.
- 13 *Kommt*: Kom (befalende)
her: hit
ihr...alle: alle dere
Böhmen: folk fra Böhmen – se tittelen.
Seefahrer: sjøfarere
Hafenhuren: havnehorer
Schiffe: skip (flertall)
- 14 *unverankert*: uankret
wollt: vill
ihr...alle: alle dere
böhmisch: “bøhmiske”, fra Böhmen, som de/det som er i Böhmen, se tittelen
Illyrer: et keltisk folk som bodde i et område som dekker deler av det moderne Østerrike, Slovenia, og Kroatia; *Illyricum* var et romersk provins som dekket hele Adriaterhavskysten fra Kroatian til Albania, og etterhvert den tilgrensende delen av Donau- dalen; *de Illyriske provinsene* var gjenstand for forhandlinger mellom Østerrike og Napoleon, 1809-1849 (Kongerike under Habsburg-imperiet fra 1816) og dekket Vest-Kärnten, Øst-Tirol i dagens Østerrike, deler av Kroatia, også den adriatiske kysten; *Illyrianismen* var en sør-slavisk folkebevegelse 1830-1850. Illyria er også setting for Shakespeares *Twelfth Night*.
Veroneser: byen Verona i Italia var en del av Habsburgriket (1797-1866) og er setting for Shakespeares *Romeo & Juliet* og *The Two Gentleman of Verona*.
- 15 *Venezianer*: byen Venezia i Italia var en del av Habsburgriket (1797-1866) og er setting for Shakespeares *Othello* og *The Merchant of Venice*.

Spielt: Spill (befalende)

die: som

lachen machen: får til å le

Komödien, die lachen machen / Und die zum Weinen sind: Shakespeare var kjent for sine tragikomedier.

16 *die*: som

zum Weinen: til å gråte av

irrt: (befalende) ta feil; vandre uten mål

euch: dere

hundertmal: hundrede ganger

17 *irrte*: tok feil; vandret uten mål

Proben...bestand: besto...prøver

nie: aldri

18 *bestanden*: bestått

Mal: gang

ein um das andre Mal: stadig

19 *Böhmen*: se tittel

bestand: se vers 17

20 *ans Meer*: til havet

begnadigt: benådet

wurde: ble

jetzt: nå

Wasser: vann

liegt: ligger

21 *grenz...an*: fra verbet *angrenzen*, grense til

Wort: ord

22 *grenz...an*: se vers 22

wie wenig auch: også så lite

immer mehr: stadig mehr

23 *Böhme*: en fra Böhmen – se tittelen.

Vagant: vagant, vandrende lærd/student som skriver dikt (særlig på latin, 1100- og 1200-tallet)

der/den: som

hält: holder; holder igjen

24 *begabt*. begavet

nur: bare

noch: etter all den tid

vom Meer: fra havet (*vom* = *von* + *dem*)

das: som (viser til *Meer*)

strittig: stridig; vanligvis brukt om en argument det hersker uenighet om

Land meiner Wahl: mitt valgte land

sehen: se

laget av Johan Schimanski